

Lausunto

17.11.2021

VN/16121/2020

VN/16121/2020-VM-31

Ympäristöministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta valtakunnalliseksi jätesuunnitelmaksi vuoteen 2027

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta valtakunnalliseksi jätesuunnitelmaksi vuoteen 2027 - kierrätyksestä kiertotalouteen. Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2027 on EU:n jätedirektiivin edellyttämä strateginen suunnitelma jätehuollon ja jätteiden synnyn ehkäisyn valtakunnallisista tavoitteista ja toimenpiteistä. Suunnitelma sisältää vision, teemakohtaiset tavoitteet sekä toimenpiteet.

Valtiovarainministeriö keskittyy lausunnossaan lukuun 5 sisältyviin toimenpiteisiin.

Valtiovarainministeriö pitää hyvänä, että suunnitelmassa kiinnitetään huomiota yhteisten tietovarantojen hyödyntämiseen, tiedon hyödynnettävyyden parantamiseen sekä tietojärjestelmien käytettävyyteen. Valtiovarainministeriö kuitenkin katsoo, että sitä ei ole tarkoituksenmukaista pitää yhtenä päävastuullisista tai vastuullisista toimijoista tältä osin. Valtiovarainministeriö osallistuu tehtäviensä ja toimivaltansa puitteissa yleisesti tiedonhallinnan ja yhteentoimivuuden edistämiseen ja ohjaukseen. Tämän valossa valtiovarainministeriö pitää tarkoituksenmukaisena tarkastella uudelleen vastuutahojen kirjauksia toimenpiteissä 1.1; 1.3; 1.4; 1.5 ja 1.6. Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että kehittämisen vaikutukset viranomaisten ja toimijoiden tiedonhallinnan vastuisiin, mahdollisesti rekisterinpidon vastuisiin ja tiedonluovutusvelvoitteisiin sekä esimerkiksi tietorakenteiden muutoksista syntyvät vaikutukset on selvitetty useita tietovarantoja koskevassa kehittämisessä.

Valtiovarainministeriö kiinnittää lisäksi huomiota siihen valitettavaan seikkaan, että useat toimenpide-ehdotukset (ainakin toimenpiteet 1.3, 1.4 ja 1.5, 1.9, 2.2, 2.4, 2.10, 6.8, 7.11, 7.14, 7.15) ovat sellaisia, joissa koko toimenpiteessä on kyse rahoituksen lisäämisestä tai turvaamisesta tai vaihtoehtoisesti rahoituksen varmistaminen on kirjattu yhdeksi osaksi toimenpidettä. Samaan aikaan sivulla 5 ja tiivistelmässä todetaan, että suunnitelmaa toteutettaisiin julkisen talouden suunnitelman puitteissa. Tältä osin suunnitelmaluonnoksessa on havaittavissa ristiriita. Yksittäisten toimenpiteiden osalta tulisi pidättäytyä rahoituksen varmistamista koskevista kannanotoista.

Sivulla 5 ja tiivistelmässä olevat julkisen talouden suunnitelmaa ja rahoitustarpeita koskevat lauseet voisi korvata seuraavilla kirjauksilla: *Suunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä toteutetaan siinä määrin, kuin se on resurssien puitteissa mahdollista. Kiertotalousohjelman rahoitus sekä EU:n elpymisvälineeseen perustuva Suomen kestävän kasvun ohjelma tukevat myös tavoitteiden toteutumista. Mahdolliset lisärahoitustarpeet käsitellään ja niistä päätetään erikseen julkisen talouden suunnitelmaa ja talousarviota koskevissa menettelyissä.*

Valtiovarainministeriö muistuttaa, ettei valtakunnallinen jätesuunnitelma sinänsä tuo lisäresursseja, vaikka se valtioneuvostossa hyväksyttäisiinkin, vaan rahoitustarpeet käsitellään aina erikseen julkisen talouden suunnitelmaa ja talousarviota koskevissa menettelyissä. Jos suunnitelma on tarkoitus hyväksyä valtioneuvostossa esimerkiksi periaatepäätöksenä, tulisi siinä yhteydessä arvioida, miltä osin suunnitelman rahoitus sisältyy julkisen talouden suunnitelmaan ja miltä osin

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

rahoitus puuttuu. Koska vaikuttaa ilmeiseltä, että osa rahoitukseen liittyvistä esityksistä käsitellään vuosia 2023-2026 koskevan julkisen talouden suunnitelman valmistelun yhteydessä, tulisi valtakunnallinen jätesuunnitelma käsitellä valtioneuvostossa vasta hallituksen kehysriihen jälkeen aikaisintaan huhtikuussa 2022. Mikäli huhtikuussa 2022 hyväksyttävä julkisen talouden suunnitelma ei sisällä rahoitusta toiminnolle ja jos toimenpidettä ei ole mahdollista toteuttaa esim. hallinnonalan omin uudelleenkohdennuksin, tulee muotoiluja muuttaa lievempään suuntaan.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota toimenpiteeseen 2.6, jonka mukaisesti parannettaisiin Suomi.fi –palvelun informaatiota yrityksille suunnatun jätteen synnyn ehkäisyn, erilliskeräyksen sekä jätehuollon neuvonnassa. Valtiovarainministeriö pitää hyvänä, että palvelua hyödynnetään. Valtiovarainministeriö kuitenkin kiinnittää huomiota toimenpiteen vastuisiin ja sisältöön: kirjauksesta ei käy selvästi ilmi, edellyttäisikö se Digi- ja väestötietovirastolta toimenpiteitä, jotka eivät kuulu sen yleisiin velvollisuuksiin hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) mukaisesti. Valtiovarainministeriö pitää tarkoituksenmukaisena, että toimenpiteistä keskustellaan tarkemmin viraston ja ohjaavan ministeriön kanssa.

Toimenpiteissä 3.1 ja 8.1 käsitellään verotusta koskevia kysymyksiä, samoin sivulla 44 on maininta maa-ainesverosta. Kuten jätesuunnitelmassa todetaan, niin se on kytköksissä mm. valtioneuvoston periaatepäätökseen kiertotalouden strategisesta ohjelmasta, jossa linjataan keskeiset toimet toteuttavaksi vuosina 2021–2024. Siten jätesuunnitelman verokirjaustenkin tulisi olla linjassa näiden kirjausten kanssa. Maa-ainesveron osalta jätesuunnitelmassa puhutaan veron toteuttamisesta ja todetaan, että maa-ainesvero vähentää neitseellisten maa-ainesten käyttöä ja lisää uusiomateriaalien käyttöä. Kiertotalousohjelman linjausten mukaisesti tulisi suunnitelmassa selkeästi vain kirjata, että maa-ainesveroa arvioidaan yhtenä toimenpiteenä edistää kiertotaloutta osana kestävästä verotusta. Lisäksi voisi todeta, että tuotteiden käyttöä pidentämisessä taloudellinen ohjaus on vain yksi keino ja mm. vapaaehtoisilla sopimuksilla sekä informaatio-ohjauksella voidaan tätä edistää ja näitä muita keinoja tulisi myös selvittää.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että useissa toimenpiteissä viitataan lausunnoilla oleviin suunnitelmiin tai esimerkiksi parhaillaan lausunnolla olevaan kaavoitus- ja rakentamislakiin. Ennen valtakunnallisen jätesuunnitelman lopullista hyväksyntää nämä kohdat olisi tarpeen päivittää. Erityisesti kaavoitus- ja rakentamislain osalta valtiovarainministeriö pitää ongelmallisena oletusten tekemistä siitä, millaiseksi uudistus mahdollisesti muodostuu, jos hallituksen esitystään ei olisi vielä annettu eduskunnalle.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Sami Yläoutinen

Jakelu

YM Ympäristöministeriö
YM YSO Materiaalitalousyksikkö, Sirje Sten

Tiedoksi

VM JulkICT Julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekniinen osasto, Maarit Huotari
VM KAO Hallinto- rakenne ja talousyksikkö, Lotta Mattsson
VM VO Valmisteverotusyksikkö, Krista Sinisalo
VM BO Finanssipolitiikan yksikkö, Armi Liinamaa